15 -ാം കേരള നിയമസഭ

3 -ാം സമ്മേളനം

നക്ഷത്ര ചിഹ്നം ഇല്ലാത്ത ചോദ്യം നം. 3691 **26-10-2021 - ൽ മറുപടിയ്ക്ക്**

ഹജ്ജ് തീർത്ഥാടനം

ചോദ്യം		ഉത്തരം	
ശ്രീ .പി. കെ. ബഷീർ		**Shri.V. Abdurahiman** (കായികം, വഖഫ്, ഹജ് തീർത്ഥാടന വകുപ്പ് മന്ത്രി)	
(എ)	ഹജ്ജ് തീർത്ഥാടനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് സംസ്ഥാന സർക്കാർ നടത്തുന്ന വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾ വെളിപ്പെടുത്തുമോ;	(എ)	ഹജ്ജ് തീർത്ഥാടനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് സംസ്ഥാന സർക്കാർ നടത്തുന്ന വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾ അനുബന്ധമായി ചേർക്കുന്നു.
(ബി)	തീർത്ഥാടകർക്കായി സർക്കാർ സൗജന്യമായി അനുവദിച്ചുവരുന്ന സൗകര്യങ്ങളും പ്രവർത്തനങ്ങളും വിശദമാക്കുമോ;	(ബി)	1. WHO നിർദേശപ്രകാരമുള്ള നിർബന്ധമായ മെനിഞ്ചൈറ്റിസ് വാക്സിനേഷൻ, പോളിയോ വാക്സിനേഷൻ എന്നിവ സർക്കാർ ആരോഗ്യവകുപ്പിന്റെ സഹായത്തോടെ യാത്രയ്ക്ക് മുമ്പായി മുഴുവൻ തീർത്ഥാടകർക്കും അതാത് ജില്ലാ ആശുപത്രികൾ മുഖേന ലഭ്യമാക്കുന്നു. 2. ഹജ് തീർത്ഥാടകരെ മക്കയിലും മദീനയിലും മറ്റും അനുഗമിച്ച് സഹായങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതിന് തിരഞ്ഞെടുക്കുന്ന സർക്കാർ ജീവനക്കാരുടെ യാത്രാ ചിലവിന്റെ 50% സംസ്ഥാന സർക്കാർ വഹിക്കുന്നു. 3. സംസ്ഥാന ഹജ് കമ്മിറ്റി വഴിയുള്ള ഹജ് തീർത്ഥാടനം കാര്യക്ഷമമായി നടപ്പിലാക്കുന്നതിന് സംസ്ഥാനത്ത് ഹജ് കമ്മിറ്റി രൂപീകരിച്ച് പ്രവർത്തിക്കുന്നു. കൂടാതെ മേൽ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏകോപിപ്പിക്കുന്നതിന് ഹജ് കമ്മിറ്റി ഓഫീസ് പ്രവർത്തിക്കുകയും ആയതിലേക്ക് സർക്കാർ ജീവനക്കാരെ ഡെപ്യൂട്ടേഷൻ വ്യവസ്ഥയിൽ ഹജ്ജ് വളണ്ടിയർമാരായി നിയമിക്കുകയും ചെയ്തു വരുന്നു. 4. ഹജ് യാത്ര പുറപ്പെടൽ ക്യാമ്പിലേക്ക് വിവിധ സർക്കാർ വകുപ്പുകളിൽ നിന്നും ജീവനക്കാരെ നിശ്ചിത ദിവസത്തേക്ക് നിയമിച്ച് ഹജ് തീർത്ഥാടകരുടെ യാത്ര രേഖകൾ കുറ്റമറ്റ രീതിയിൽ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നതിനും, തീർത്ഥാടകരെ സഹായിക്കുന്നതിനും ഹജ് സെൽ രൂപീകരിച്ച് പ്രവർത്തിക്കുന്നുണ്ട്.
(സി)	കോവിഡിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ തീർത്ഥാടകരുടെ എണ്ണത്തിൽ കുറവുണ്ടായിട്ടുണ്ടോ എന്നും അവർക്കായി സർക്കാർതലത്തിൽ	(സി)	കോവിഡിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ അപേക്ഷകരുടെ എണ്ണത്തിൽ കുറവ് ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. ഹജ് തീർത്ഥാടകരെ കഴിഞ്ഞ ഹജ്ജിന് മുൻപായി കോവിഡ് വാക്സിനേഷൻ മുൻഗണനാ ലിസ്റ്റിൽ

	രോഗപരിശോധനയും മറ്റും നടത്തുന്നുണ്ടോ എന്നും വ്യക്തമാക്കുമോ?		ഉൾപ്പെടുത്തി രണ്ടാം ഡോസ് വാക്സിനേഷൻ ഇടവേളയിൽ ഇളവ് അനുവദിച്ച പരമാവധി തീർത്ഥാടകർക്ക് യാത്രക്ക് മുമ്പേ രണ്ട് ഡോസ് കോവിഡ് വാക്സിൻ ലഭ്യമാക്കിയിരുന്നു.എന്നാൽ സൗദി അറേബ്യ വിദേശികളെ ഹജ്ജിന് പരിഗണിക്കാത്തതിനാൽ ഇക്കഴിഞ്ഞ ഹജ്ജിന് ഇന്ത്യയിൽ നിന്നും ഹജ് യാത്ര ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. മറ്റ ആരോഗ്യ പരിശോധനകൾ നിലവിൽ നടത്തുന്നില്ല.

സെക്ഷൻ ഓഫീസർ

അനുബന്ധം

1) **സംസ്ഥാന ഹജ് കമ്മിറ്റി രൂപീകരിച്ച് പ്രവർത്തിക്കുന്നു :** ഹജ് തീർത്ഥാടനം കാര്യക്ഷമമായി നിർവഹിക്കുന്നതിനാവശ്യമായ കാര്യങ്ങൾക്ക് മേൽനോട്ടം വഹിക്കുന്നതിന്, സംസ്ഥാന സർക്കാർ മൈനോറിറ്റി വകുപ്പിന് കീഴിൽ ഹജ്ജ് കമ്മിറ്റിയും, ഹജ് യാത്രയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട മറ്റുഓഫീസുകളുമായി ചേർന്ന് ഹജ് കമ്മിറ്റി ഓഫീസും പ്രവർത്തിക്കുന്നു.

2) **ഹജ് അപേക്ഷാ നടപടികൾ സ്വീകരിക്കുന്നു:** ഹജ് അപേക്ഷ ക്ഷണിക്കുന്നതോടെ, സംസ്ഥാന ഹജ് കമ്മിറ്റികൾ അതാത് സംസ്ഥാനത്ത് ടി സന്ദേശം പ്രചരിപ്പിക്കുകയും ഹജ് അപേക്ഷ സമർപ്പിക്കുന്നതിനാവശ്യമായ സാങ്കേതിക സഹായം സംസ്ഥാനത്തുടനീളം ലഭ്യമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ആയതിന് കേരളത്തിലെ 14 ജില്ലകളിലായി 350 സന്നദ്ധ പ്രവർത്തകരായ ഹജ് ട്രെയിനർമാരെ വിന്യസിക്കുകയും അവരുടെ സേവനം ജില്ലാതലത്തിലും നിയമസഭാ മണ്ഡലാടിസ്ഥാനത്തിലും സജ്ജീകരിക്കുകയും കേരളത്തിലെ എല്ലാ പ്രദേശങ്ങളിലുമുള്ള അപേക്ഷകർക്ക് സാങ്കേതിക സഹായം ലഭ്യമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ട്രെയിനർമാരുടെ വിശദമായ വിവരങ്ങൾ വാർത്താ മാധ്യമങ്ങൾ മുഖേനയും സോഷ്യൽ മീഡിയ മുഖേനയും പരസ്യപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നു.

3) **ഹജ് ഹെൽപ് ഡെസ്കുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നു :** ഹജ് അപേക്ഷ നടപടികൾ ഇപ്പോൾ പൂർണമായും ഓൺലൈൻ വഴിയാണ്. ആയതിനാൽ ഹജ് അപേക്ഷകർക്ക് അവരവരുടെ പ്രദേശങ്ങളിലെ അക്ഷയ/CSC മുഖേന അപേക്ഷ സമർപ്പിക്കാവുന്നതാണ്. കൂടാതെ കരിപ്പൂർ ഹജ് കമ്മിറ്റി ഓഫീസ് കേന്ദ്രീകരിച്ചും കോഴിക്കോട് റീജിയണൽ ഓഫീസ് കേന്ദ്രീകരിച്ചും അതാത് സമയത്ത് പ്രത്യേക ഹെൽപ്പ് ഡെസ് ക്കുകൾ പ്രവ്രത്തിക്കും. ഹജ് കമ്മിറ്റി ഹെൽപ് ഡെസ്ക് വഴിയും ഹജ് കമ്മിറ്റി ട്രെയിനർമാർ മുൻകയ്യെടുത്ത് പ്രവർത്തിക്കുന്ന ഹെൽപ്ഡെസ്ക് വഴിയും സൗജന്യമായി അപേക്ഷ സമർപ്പിക്കാവുന്നതാണ്.

4) **ഓൺലൈൻ അപേക്ഷ ട്രെയിനിംഗ് സംഘടിപ്പിക്കുന്നു :** ഓൺലൈൻ ഹജ് അപേക്ഷ സമർപ്പണം സുഗമമാക്കുന്നതിന്, ഹജ് ട്രെയിനർമാർക്കും അക്ഷയ, CSC സംരംഭകർക്കും ഓൺലൈൻ ഹജ് അപേക്ഷ സംബന്ധമായ ട്രെയിനിങ് ഹജ് കമ്മിറ്റി സംഘടിപ്പിക്കുന്നു.

5) **ഓൺലൈൻ അപേക്ഷ സൂഷ്മ പരിശോധന നടത്തുന്നു :** ഓൺലൈൻ അപേക്ഷ സമർപ്പണ സമയം അവസാനിക്കുന്ന മുറയ്ക്ക്, ഓൺലൈൻ വഴി ലഭിച്ച ഓരോ അപേക്ഷയും അവരുടെ രേഖകൾ വെച്ച് പരിശോധിക്കുകയും ആവശ്യമായ തിരുത്തലുകൾ വരുത്തുകയും ആവശ്യമായ രേഖകൾ അപ് ലോഡ് ചെയ്യിപ്പിച്ച് അപേക്ഷാ ഫോം സൂക്ഷ്മമായി പരിശോധന നടത്തി ബോംബെ ഓഫീസിലേക്ക് തുടർ നടപടിക്കായി സമർപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

6) **ലഭിച്ച അപേക്ഷയിൽ നിന്ന് ഹജ് തീർത്ഥാടകരെ തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നു :** സൂക്ഷ്മപരിശോധന പൂർത്തിയാക്കിയ കുറ്റമറ്റ അപേക്ഷകളിൽ നിന്ന് നറുക്കെടുപ്പിലൂടെ ഓരോ വർഷത്തെയും തീർത്ഥാടകരെ തിരഞ്ഞെടുക്കുകയും ശേഷിക്കുന്ന അപേക്ഷകരിൽ നിന്ന് വീണ്ടും

നറുക്കെടുത്ത് വെയ്റ്റിംഗ് ലിസ്റ്റ് പ്രസിദ്ധീകരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. തിരഞ്ഞെടുത്ത തീർത്ഥാടകരുടെയും വെയ്റ്റിംഗ് ലിസ്റ്റ് തീർത്ഥാടകരുടെയും വിവരങ്ങൾ വാർത്താമാധ്യമങ്ങൾ, സോഷ്യൽ മീഡിയ, വ്യക്തിഗത മെസ്സേജ്(sms) എന്നിവ വഴി തീർത്ഥാടകരെ അറിയിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

7) **ഒറിജിനൽ രേഖകൾ സ്വീകരിക്കുന്നു:** അതാത് വർഷത്തേക്ക് തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട തീർത്ഥാടകരിൽ നിന്ന് കേന്ദ്ര ഹജ്ജ് കമ്മിറ്റി നിർദ്ദേശിക്കുന്നതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഒന്നാം ഗഡു തുകയും, പാസ്പോർട്ട്, മെഡിക്കൽ സർട്ടിഫിക്കറ്റ് ഉൾപ്പെടെയുള്ള യാത്ര രേഖകളും സംസ്ഥാന ഹജ്ജ് കമ്മിറ്റിക്ക് സമർപ്പിക്കുന്നതിന്, കരിപ്പൂർ ഹജ് കമ്മിറ്റി ഓഫീസിന് പുറമേ കണ്ണൂർ കളക്ടറേറ്റ്, എറണാകുളം വഖഫ്ബോർഡ് ഓഫീസ് എന്നിവിടങ്ങളിൽ ഹജ് കമ്മിറ്റി ഓഫീസ് ജീവനക്കാർ നിശ്ചിത ദിവസം ക്യാമ്പ് ചെയ്ത് രേഖകൾ സ്വീകരിക്കുന്നു.

8) **ഒറിജിനൽ രേഖകൾ കേന്ദ്ര ഹജ് കമ്മിറ്റി ഓഫീസിൽ എത്തിക്കുന്നു:** തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട തീർത്ഥാടകരിൽ നിന്ന് ലഭിച്ച പാസ്പോർട്ടുകൾ അവരുടെ രജിസ്ട്രേഷൻ നമ്പർ (കവർ നമ്പർ) അടിസ്ഥാനത്തിൽ ക്രോഡീകരിച്ച് മുംബൈയിലുള്ള കേന്ദ്ര ഹജ് കമ്മിറ്റി ഓഫീസിലേക്ക് എത്തിക്കുകയും സംസ്ഥാന ഹജ്ജ് കമ്മിറ്റി ഓഫീസ് ജീവനക്കാർ കേന്ദ്ര ഹജ്ജ് കമ്മിറ്റി ഓഫീസിലെത്തി ആയത് എണ്ണിത്തിട്ടപ്പെടുത്തി കേന്ദ്ര ഹജ് കമ്മിറ്റി ഓഫീസിന് കൈമാറുകയും ചെയ്യുന്നു.

9) **വെയ്റ്റിംഗ് ലിസ്ററ് പരിഗണിക്കൽ :** തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട ലിസ്റ്റിൽ നിന്ന് ആരെങ്കിലും ഹജ് യാത്ര ക്യാൻസൽ ചെയ്താലോ, സംസ്ഥാനത്തിന് അധിക ഹജ് ക്വാട്ട ലഭിച്ചാലോ വെയ്റ്റിങ് ലിസ്റ്റിൽ നിന്നും തീർത്ഥാടനത്തിന് അപേക്ഷകരെ പരിഗണിക്കുന്നതാണ്.

10) **ഓറിയന്റേഷൻ ക്ലാസ്സുകൾ സംഘടിപ്പിക്കൽ:** തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടുന്ന തീർത്ഥാടകർക്ക് അവരവരുടെ പ്രദേശങ്ങളിൽ 3-ഘട്ടങ്ങളിലായി ഓറിയന്റേഷൻ ക്ലാസുകൾ സംഘടിപ്പിക്കുന്നു.

ഒന്നാംഘട്ടം : ഹജ്ജിന് തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടവർക്ക് നൽകുന്ന ആദ്യ പരിശീലന ക്ലാസ്സിൽ, ഹജ്ജ് കമ്മിറ്റി, കേന്ദ്ര ഹജ് കമ്മിറ്റി, കോൺസൽ ജനറൽ എന്നിവയിലെ പ്രതിനിധികൾ ജിദ്ദ, മക്ക, മദീന എന്നിവിടങ്ങളിലെ ഒരുക്കങ്ങളെകുറിച്ചും, യാത്രക്ക് മുമ്പ് ഹാജിമാർ ശീലിക്കേണ്ടതും ഒഴിവാക്കേണ്ടതുമായ കാര്യങ്ങളെ കുറിച്ചും ഒന്നാംഘട്ട പണമടയ്ക്കൽ, മെഡിക്കൽ സർട്ടിഫിക്കറ്റ് തുടങ്ങിയവയെ കുറിച്ചും വിശദീകരിച്ചുകൊടുക്കും.

രണ്ടാംഘട്ടം : ഈ ഘട്ടത്തിൽ മണ്ഡലം/മേഖലാ അടിസ്ഥാനത്തിൽ 250-300 നും ഇടയിൽ ഹാജിമാരെ സംഘടിപ്പിച്ച് സൗകര്യപ്രദമായ ഓഡിറ്റോറിയത്തിൽ വെച്ച് പവർപോയിന്റ് പ്രസേൻറ്റേഷന്റെ സഹായത്താൽ, വീട്ടിൽ നിന്നും യാത്ര തിരിച്ച് ആദ്യ ഉംറ തുടങ്ങി, ഹജ് കർമ്മം പൂർത്തിയാക്കി വീട്ടിൽ തിരിച്ചെത്തുന്നത് വരെയുള്ള എല്ലാകാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചുമുള്ള സംശയ നിവാരണം നടത്തുന്നു.

മൂന്നാംഘട്ടം : WHO യുടെ മാനദണ്ഡപ്രകാരമുള്ള മെഡിക്കൽ മെനഞ്ചൈറ്റിസ്, പോളിയോ വാക്സിനേഷൻ, ഫ്ലൈറ്റ് ഷെഡ്യൂൾ, എയർപോർട്ടിൽ എത്തേണ്ട സമയം, യാത്രയുടെ ഒരുക്കങ്ങൾ, കരുതേണ്ട ഭക്ഷണ പദാർത്ഥങ്ങൾ, കയ്യിൽ കരുതാവുന്ന പണം,വിമാനത്തിൽ

കൊണ്ടുപോകാൻ പാടില്ലാത്ത വസ്തുക്കൾ, ലഗേജ്, കരുതേണ്ട മരുന്ന്, വസ്ത്രം, യാത്ര പറയൽ തുടങ്ങിയവയെ സംബന്ധിച്ച നിർദ്ദേശങ്ങൾ ഈ ഘട്ടത്തിൽ തീർത്ഥാടകർക്ക് ലഭ്യമാക്കുന്നു.

11) **ട്രെയിനിങ് ഫാക്കൽറ്റികളെ തയ്യാറാക്കൽ:** തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടുന്ന 250-300 നും ഇടയിൽ ഹാജിമാരെ മണ്ഡലം/മേഖലാ അടിസ്ഥാനത്തിൽ സംഘടിപ്പിച്ച് സംസ്ഥാനത്തുടനീളം 50 ൽ പരം ക്ലാസുകൾ ഓരോഘട്ടത്തിലും സംഘടിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. അതേപ്രകാരം മൂന്ന് ഘട്ടങ്ങൾ പൂർത്തിയാക്കും. ട്രെയിനിങ് ക്ലാസുകൾ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നതിന് പ്രത്യക ഫാക്കൽറ്റികളെ ഹജ് കമ്മിറ്റി ട്രെയിനിങ് നൽകി സജ്ജമാക്കുന്നു. ഏകീകൃത രൂപത്തിലുള്ള ക്ലാസ് എല്ലാവർക്കും ലഭ്യമാക്കാൻ ഇത് ഉപകരിക്കുന്നു. ഹജ്ജ് ട്രെയിനർമാരുടെയും മറ്റ് സന്നദ്ധ പ്രവർത്തകരുടെയും സഹകരണത്തോടെയാണ് ക്ലാസുകൾ ക്രമീകരിക്കുന്നത്. മേൽ ട്രെയിനിങ്ങുകൾക്ക് ഹജ്കമ്മിറ്റി കോഓർഡിനേറ്റർ നേതൃത്വം നൽകുന്നു. കൂടാതെ തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടുന്ന ട്രെയിനർമാരെ ബോംബെയിലെ ഹജ്ജ് കമ്മിറ്റി ഓഫ് ഇന്ത്യയുടെ ഓഫീസിൽ വച്ച് രണ്ട് ദിവസം ട്രെയിനിങ്ങിന് വിധേയമാക്കുന്നു.

മൂന്ന് ഘട്ട ട്രെയിനിംഗ് പൂർത്തിയാകുന്നതോടെ, തീർത്ഥാടകർക്ക് അന്താരാഷ്ട്ര യാത്രക്കാർ അറിഞ്ഞിരിക്കേണ്ടതും അതേപോലെ ഹജ്ജ്-ഉംറ സംബന്ധമായ അത്യാവശ്യ കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചും മക്കയിലേയും മദീനയിലേയും ഹറമുകളിലും, താമസസ്ഥലങ്ങളിലുമൊക്കെ പ്രത്യേകമായി ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചും അവബോധം ഉണ്ടാകുന്നു. മേൽ ട്രെയിനിങ് സംഘടിപ്പിക്കുന്നതിന് ആവശ്യമായ സാമ്പത്തിക ചെലവുകൾ സംസ്ഥാന ഹജ്ജ് കമ്മിറ്റി വഹിക്കുന്നതാണ്.

12) **ഹജ്ജ് വളണ്ടിയർമാരെ തെരെഞ്ഞടുക്കൽ** : ഹാജിമാരെ ഹജ് ക്യാമ്പിൽ നിന്നും അനുഗമിച്ച് ഹജ് കർമ്മം പൂർത്തിയാക്കി വീട്ടിൽ തിരിച്ചെത്തുന്നത് വരെ ആവശ്യമായ സഹായം ചെയ്യുന്നതിന് വേണ്ടി നിശ്ചിത യോഗ്യതയുള്ള സർക്കാർ ഉദ്യോഗസ്ഥരിൽ നിന്നും അപേക്ഷ ക്ഷണിച്ച് ഹജ്ജ് വോളണ്ടിയർമാരായി തെരെഞ്ഞെടുക്കുന്നു.

13) **പ്രതിരോധ വാക്സിനേഷൻ ക്യാമ്പ് സംഘടിപ്പിക്കൽ** : WHO നിർദേശപ്രകാരമുള്ള നിർബന്ധമായ മെനിഞ്ചൈറ്റിസ് വാക്സിനേഷൻ, പോളിയോ വാക്സിനേഷൻ എന്നിവ ആരോഗ്യവകുപ്പിന്റെ സഹായത്തോടെ യാത്രയ്ക്ക് മുമ്പായി മുഴുവൻ യാത്രക്കാർക്കും അതാത് താലൂക്ക് ആശുപത്രികൾ മുഖേന ലഭ്യമാക്കുന്നതിന് ആവശ്യമായ ഇടപെടലുകൾ നടത്തുന്നു. ഈ വർഷം മുതൽ കോവിഡ്-19 പ്രതിരോധ കുത്തിവെപ്പ്, RTPCR ടെസ്റ്റ് എന്നിവ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള ക്രമീകരണങ്ങൾകൂടി നടപ്പാക്കും.

14) **ഹജ് ക്യാമ്പ് സംഘടിപ്പിക്കൽ :**

കേരളം, മാഹി, ലക്ഷദ്വീപ് എന്നിവിടങ്ങളിൽ നിന്നും തിരഞ്ഞെടുത്ത്, യാത്രാ നടപടികൾ പൂർത്തീകരിച്ച തീർത്ഥാടകരെ ഒരു ദിവസം മുമ്പ് ഹജ് ക്യാമ്പിൽ താമസിപ്പിച്ച് അവസാന ഘട്ട നിർദേശങ്ങൾ നൽകി, ഇഹ്റാം ചെയ്യിപ്പിക്കൽ ഉൾപ്പടെ യാത്രക്ക് മുമ്പുള്ള എല്ലാ തയ്യാറെടുപ്പുകളും ഉറപ്പാക്കി, ഹാജിമാരെ അനുഗമിക്കുന്ന ഹജ് വോളണ്ടീയർമാരുടെ നേതൃത്വത്തിൽ പ്രത്യേക വാഹനത്തിൽ എയർപോർട്ടിലേക്ക് എത്തിച്ച് എമിഗ്രേഷൻ ഉൾപ്പടെയുള്ള എയർപോർട്ടിലെ നടപടികൾ പൂർത്തീകരിച്ച് വിമാനയാത്രയ്ക്ക് സജ്ജമാക്കുന്നു.

15) **സർക്കാർ ഹജ് സെൽ** : വിവിധ സംസ്ഥാന സർക്കാർ വകുപ്പുകളിൽ നിന്നും, ഹജ് ക്യാമ്പ് സമയത്തേയ്ക്ക് മാത്രമായി വർക്കിംഗ് അറേഞ്ച്മെന്റ് മുഖേന സർക്കാർ നിയോഗിക്കുന്നവരാണ് ഹജ് സെൽ അംഗങ്ങൾ. ഹജ് യാത്രക്കായി, ഹജ് ക്യാമ്പിൽ റിപ്പോർട്ട് ചെയ്ത ഹജ് തീർത്ഥാടകർക്ക് യാത്രാ രേഖകളും, പ്രത്യേക തിരിച്ചറിയൽ കാർഡുകളും, യാത്രയിൽ ചെലവാക്കുന്നതിനുള്ള സൗദിറിയാൽ ഉൾപ്പടെയുള്ള വസ്തുക്കളും ക്യാമ്പിൽ വെച്ച് ഹജ് സെൽ ജീവനക്കാർ ഹാജിമാർക്ക് കൈമാറുന്നു. ഹജ് തീർത്ഥാടകർക്ക് യാത്രയുടെ അവസാന ഘട്ട നിർദേശങ്ങൾ നൽകി എയർപോർട്ടിലേക്ക് അനുഗമിക്കുന്നത് ഹജ് സെൽ ജീവനക്കാരാണ്.

ഹജ് യാത്ര അവസാനിച്ച് തിരിച്ച് വരുന്ന തീർത്ഥാടകരെ എയർപോർട്ടിൽ സഹായിക്കുന്നതിനും പ്രത്യേക ഹജ് സെൽ അംഗങ്ങളെ സർക്കാർ നിയോഗിക്കാറുണ്ട്. തിരിച്ച് വരുന്ന ഹാജിമാർക്ക് എയർപോർട്ടിൽ നിന്നും ലഗേജ്, സംസം ഉൾപ്പടെയുള്ളവ ക്രമീകരിച്ച് ഓരോ തീർത്ഥാടകനെയും എയർപോർട്ടിന്റെ പുറത്തെത്തിച്ച് ബന്ധുക്കളോടൊപ്പം യാത്രയാക്കുന്നതുവരെയുള്ള കാര്യങ്ങൾ ചെയ്തുകൊടുക്കുന്നു.

സെക്ഷൻ ഓഫീസർ